A bank-ügyfél kapcsolat: lehetőségek, kihívások

SIPOS ÁGNES ANNA[1]

A dolgozat a szerző több éves banki tevékenysége során tapasztaltak alapján mutatja be azokat a jó irányban történt változásokat, amelyek a romániai bankoknál tapasztalhatók, az ügyfelekkel való kapcsolatok területén. Megállapítja, hogy kezd kialakulni hazai bankrendszerünkben is az igazi partnerkapcsolat. A dolgozat továbbá tartalmazza a jogi szabályozás területén is tapasztalható, egyre határozottabban érvényesülő, az ügyfelek jogi védelmét szolgáló javulások bemutatását.

Manapság már Romániában is sok bank között válogathat az ügyfél. Talán a választási lehetőségnek is köszönhetően, egyre inkább érzékelhető a banktisztviselők bizonyos fajta szemléletváltása, azon törekvése, hogy egy másfajta ügyfélkapcsolatot honosítsanak meg. A bank már nem az a hely, ahol megvárakoztatják és félvállról kezelik az embert, ahol pontatlan vagy csak részinformációkat szolgáltatnak az érdekeltek számára. A bank egyre inkább partner, és a kapcsolattartó személy – nevezhetjük akár banktisztviselőnek is – valódi feladata megoldásokat keresni a felhozott problémákra, és minőségi szolgáltatásokat nyújtani. Nyilvánvalóan alapvető követelmény a szakma ismerete és az ezzel kapcsolatos folyamatos továbbképzés, a barátságos, udvarias, de ugyanakkor határozott fellépés, a pozitív beállítottság, az összeforrott csapatmunka - a minőségi ügyintézés nehezen képzelhető el másképp.

Éppen ezért gondoljuk azt, hogy a banki alkalmazott élete, munkája nem mentes a közérdekű kihívásoktól – a kommunikációs készség, a mindenkori ügyfél problémáira való odafigyelés ugyanis rendkívül fontos –, és ez minden típusú bankszolgáltatásra érvényes, legyen az információszolgáltatás, számlanyitás, betétgyűjtéssel, átutalással kapcsolatos teendők, vagy a bonyolultabb ügyletek „kezelése”, mint például a hitelelemzés során kötelező együttműködés. Az elmúlt évtized tapasztalatai eléggé megrendítették a lakosság és a cégek bizalmát a romániai bankrendszerrel szemben. Ezzel kapcsolatosan kihangsúlyozhatjuk azt a határozottan pozitív trendet, amit a jogi szabályozás szintjén érzékelhetünk. Ezt a jelenséget véleményünk szerint tudatosítanunk kell ügyfeleinkben. A legfontosabb szabályozások ezen a téren a következők:

1. az 58-as számú banktörvény, melyet 1998 óta többször módosítottak, s amely a banki tevékenység alapvető követelményeit tartalmazza, és egyre szigorúbb elvárásokat ír elő a bankok részvényeseivel és vezetőségével szemben;

2. nemzeti banki előírások vannak a bankok likviditásával és fizetőképességével kapcsolatban; ugyanitt kell megemlítenünk a devizakereskedéssel kapcsolatos kockázatok kezelésére vonatkozó szabályozást;

3. a fizetőképesség előírt mutatóival és a kétes kinnlevőségek „kordában tartásával”, illetve a bank biztonságának növelésével kapcsolatos, az ügyfélminősítésre és céltartalékképzésre vonatkozó, ez év elejétől érvényben lévő szabályozás;

4. minimális alaptőke- és saját tőkekövetelményt ír elő a Román Nemzeti Bank (a továbbiakban: RNB) egyik 2002-es szabályozása, melynek értelmében 2004. május 31-ig 370 milliárd lejre növekszik ez az összeg (összehasonlításképpen az Európai Unióban a szabály minimálisan 5 millió eurót ír elő);

5. nagy szerepe van az ügyfélkockázat kezelésében annak a RNB által vezetett nyilvántartásnak, amely feltünteti a romániai bankok által folyósított, 200 millió lej fölötti hiteleket (CRB - Centrala Riscurilor Bancare). Általános jelenség, hogy a hitelosztály a bank belső szabályzata alapján köteles leellenőrizni az esetleges adós tartozásait más bankok felé, valamint ezek hitelvisszafizetési fegyelmét (késedelmeket az idő folyamán).

6. ami a betétesek védelmét illeti, igaz, talán későn (a Dacia Felix és a Creditbank csődje után) született meg a Betétbiztosítási Alap működését szabályozó törvénykezés, amely értelmében a garantált összeg jelenleg 118 millió lej fölött van (betétes/bank), ezt pedig félévente igazítják az inflációs ráta függvényében. Ugyanakkor az 1998/83-as bankcsődre vonatkozó törvény alkalmazása felgyorsíthatja a csődeljárást ezen intézmények esetében.

Az előző témánál maradva, a bank-ügyfél kapcsolat során keletkező egyes lehetőségeket kihangsúlyozva, a klasszikus bankszolgáltatásokat három nagy csoportba osztanám. A felosztás során abból indulok ki, hogy a bank alapvető tevékenységei a következők: forrásszerzés (ezen belül betétgyűjtés és letétek elfogadása); a fizetési forgalom lebonyolítása; forráskihelyezés (alapvetően: hitelnyújtás).

Mivel minden kapcsolat alapja a folyószámla és, nyilvánvalóan, a bankszámlaszerződés, ajánlatos elolvasni a bank üzleti szabályzatát (amely a bank és az ügyfél felelősségét szögezi le az együttműködés során), és átnézni a jutalék és illetéklistát. Megemlíteném, hogy hozzávetőlegesen egy éve megnőtt a kitöltendő nyomtatványok száma vagy tartalmilag

[1] A szerző a Brassói Finansbank fiókigazgatója

gazdagabb lett az előző változat, mivel az egyik RNB szabályozás leszögezi, hogy a bank köteles azonosítani ügyfeleit és ezek ügyleteit, kiemelten kezelni a kockázatos ügyfeleket, tekintettel a pénzmosásra vonatkozó törvény előírásaira.

1. Betétgyűjtés

A megtakarításait bankbetétbe fektető egyénnek vagy cégnek/intézménynek alapvetően a következő feltételeket kell figyelembe vennie:

a. lekötési időszak (futamidő); felmondás esetén a bank folyószámlakamatot számít, mely lényegesen alacsonyabb;

b. változó vagy fix kamatozású betét;

c. kamatprémium folyósítása, egyes esetekben (egyre gyakoribb jelenség, érdemes odafigyelni!);

d. készpénzfelvételi/átutalási jutalék.

2. A fizetési forgalom lebonyolítása

2.1. Fizetési módozatok

A hazai valuta esetében használatos klasszikus fizetési formák az átutalás, a csekk, a váltó (cambia) és a saját váltó (bilet la ordin), azzal a megjegyzéssel, hogy Romániában nem igazán honosodott meg az idegen váltó mint fizetési forma, bár erre vonatkozó törvényes előírások már léteznek. A romániai bankok ügyfelei között a RNB szabályozása szerint történnek a kifizetések, újabban a Transfond tölti be a clearingház szerepét; a legfrissebb publikált anyagok szerint a romániai bankrendszer esetében hozzávetőlegesen 2 éven belül megvalósul az online átutalás.

Gyakorlatilag a kedvezményezett bizonyos összeg kifizetésére az átutalásutasítás esetén a csekket és a saját váltót beszedési megbízással nyújtja be bankjának, természetesen a számlavezető bank pontos megnevezésével. Ami a csekket és a váltóforgalmat illeti, az 1994-es RNB-szabályozások vannak érvényben, melyek az 1934-es törvényeken alapulnak. Aki sokat dolgozik e pénzügyi eszközökkel, akár mint kibocsátó, akár mint elfogadó, annak érdemes e szabályozások bizonyos cikkelyeit átböngészni.

Véleményünk szerint ennek a kérdésnek a megértésére az érdekelteknek a következő szempontokat is figyelembe kell venniük:

a. a kitöltött csekk/váltó – és itt a saját váltóra gondolunk, mint a Romániában igen elterjedt fizetési módszerre – formailag megfeleljen az előírt követelményeknek;

b. a csekket, a fentebb megnevezett szabályozás értelmében, a kitöltési dátumtól számított 8, illetve 15 napon belül kell fizetésre bemutatni (a kitöltés helyétől függően); az ennél későbbi időpontban bemutatott csekket komolyabb következmények nélkül vissza lehet utasítani;

c. külön cikkely foglalkozik a bank által garantált csekkel (cec certificat), és ez nem azonos a bankkezességgel;

d. a csekk, illetve váltó forgatásával kapcsolatos formális követelményeket ajánlatos ismerni és betartani (beszedési megbízás vagy váltóleszámítolás esetén kötelező a megszakítás nélküli forgatási lánc bizonyítása, a pénzügyi eszköz hátoldalán);

e. fedezetlen csekk kibocsátása esetén bűnügyi eljárást indíthat a károsult fél, és hasonló eljárást eredményezhet a fedezet nélküli váltó.

Fontos tényező, hogy a bankok besegíthetnek az ügyfélnek egy lehetséges új partner kockázatának felmérésében, a fedezetlen csekkeknek és váltóknak (CIP – Centrala Incidentelor de Plati) a RNB által kezelt nyilvános adattára alapján, mely áttekinthetővé teszi a minden egyes kibocsátóra jellemző fizetési fegyelmet. Véleményem szerint az üzleti élet biztonságát szolgálja az, hogy újabban a legtöbb bank már számlanyitásnál leellenőrzi a cég fizetési fegyelmére vonatkozó adatait, és adott esetben nem nyit számlát egy olyan kérelmezőnek, aki gyakori bejegyzésekkel szerepel e nyilvántartásban.

2.2. Valutaügyletek

Ha a szabályozás oldaláról közelítjük meg a valutaügyleteket, jelentős liberalizációs folyamatot figyelhetünk meg a kilencvenes évek elejéhez viszonyítva. Az 1997 óta érvényben lévő 3-as számú RNB-szabályzatban is fontos módosítások voltak (és lesznek), az EU-csatlakozás szellemében. Jelenleg a kurrens üzleti ügyletek (alapvetően a kereskedelmi műveletek) libera-lizáltak. Tőkepiaci műveletek, tőketranzakciók terén léteznek még megszorítások, hiszen Románia kis, piaci tekintetben fejlődő ország, gyenge nemzeti valutával, magas inflációs rátával. Ezért szükséges még a RNB jóváhagyása minden, éven belüli visszafizetést feltételező hitelügylet esetén, és kötelező bejelenteni az ennél hosszabb lejáratúakat. Ezek a kötelezettségek más tőkeügyletekre is vonatkoznak! Lényeges tudnivaló, hogy va-lutabelföldiek között csak bizonyos esetekben történhetnek külföldi pénznemben a kifizetések; végleges megállapodások előtt ajánlatos konzultálni számlavezető bankunkkal, főleg, ha jelentős összegekről van szó. A külkereskedelmi ügyletek esetében (export-import) legtöbb cég még mindig előnyben részesíti a sima átutalást. Legtöbbször nagyon jó megoldás az exportáló cégnek az előrefizetés, importáló cégnek a kereskedelmi hitel, de árnyaltabban kellene gondolkozni, hiszen ezen ügyletekre

sajátos kockázatok jellemzőek: árfolyamveszteség, nem teljesítés vagy nem szerződésszerű teljesítés, fizetési késedelmek stb. Mint fizetésteljesítési formák a kockázatok jelentős csökkentésére vagy kizárására alkalmasak a garancia-ügyletek és az okmányos ügyletek.

A garanciaügyletek lényege: a bank önálló fizetési kötelezettségvállalása egy bizonyos szerződés nem teljesítése vagy részleges, nem megfelelő teljesítése esetén. Bár a nemzetközi bankgyakorlatban még nincs egységesen elfogadott szabályozás – voltak kísérletek, de a garancialevelek alapvetően a nemzeti jogrendszer alapján értelmezhetőek –, az bizonyos, hogy ez önálló, absztrakt, az alapügylettől független banki kötelezettségvállalás, amely mindig fizetésben nyilvánul meg.

Ezenkívül, ha az ügyfél megbízásából egy hitelintézet garancialevelet bocsát ki, más jelentőséggel is bír, a következők szerint:

a. közvetett bizonyíték az ügyfél teljesítési képességéről a bank mindig tüzetesen megvizsgálja a garanciakérőt, hiszen első felszólításra visszavonhatatlan fizetési kötelezettséget vállal;

b. ha a megbízó a szerződést nem teljesíti, elveszíti a garanciaösszeget – ilyenformán a bankgarancia a szerződés betartására ösztönöz;

c. abban az esetben, ha a megbízó nem teljesít, a kedvezményezett jogosult arra, hogy lekérje a garancialevelet, és a szerződésszegésből adódó veszteségeit fedezze, teljes mértékben vagy részben (ez a bankgarancia konkrét szövegétől, az adott ügylet kockázatainak valós felmérésétől függ).

A már említettek szerint az okmányos ügyletek a külkereskedelemben használatos, mondhatnánk hagyományos fizetésteljesítési formák. Nemzetközileg egységes szabályozást biztosítanak a párizsi Nemzetközi Kereskedelmi Kamara kiadványai, melyek részletesen előírják a bankok ezekkel kapcsolatos kötelezettségeit. Az okmányos inkasszóról (Documentary Collections) és az okmányos meghitelezésről (Letter of Credit, akkreditiv) lenne szó; ezek komplex fizetési formák, bizonyos külföldi ügyleteknél ajánlott őket használni, mert bár aránylag magas a banki jutalék, biztonságosabbak, nagymértékben kiszűrik a kockázatokat mindkét fél számára.

3. Hitelezés

A bankhitel lényege: bizonyos összegek kölcsönadása a hitelfelvevőnek, későbbi, időben meghatározott visszafizetési kötelezettséggel; a kölcsön ára, mint tudjuk, a kamat. Az adós szempontjából a banki hitel külső finanszírozást jelent, melyet szükség szerint vesz igénybe. Számtalan osztályozás, besorolás létezik a hitellel kapcsolatban, éspedig van lejárat szerinti, cél szerinti, cash-non-cash típusú termék, stb.

Amire kitérnék, az a tény, hogy a hitelképesség vizsgálata és ezt követően a hitelbírálat előz meg minden hitelnyújtást, és felvázolnám, mire figyelünk oda, milyen általános szempontok alapján döntünk, hiszen megkönnyíti a hitelhez folyamodó cég helyzetét, ha tudja, hogy ebben a minőségben hogyan viszonyuljon a bank számos kérdéséhez, elvárásaihoz.

Azért választottam a hitelezés nagyon tág, gazdag témájának ezt a vetületét, mert egy, kis-és középvállalatok körében 2002-ben végzett felmérés azt mutatja, hogy a meg-kérdezettek többsége, pontosabban 53%-a nehézkesnek, hosszadalmasnak ítéli meg a hitelkérvényezés procedúráját, és csak 17%-a van megelégedve a bank közreműködésével. Azt viszont minden hitelkérelmezőnek tudnia kell, hogy a döntés pontos előírások és reális, közérthető szempontok alapján történik.

A vállalkozás hitelképességét, nagyvonalakban, a következő szempontok alapján ítéljük meg: a gazdálkodás jövedelmezősége, a termékek értékesítési feltételei, a fizetési kötelezettségek teljesítése más hitelintézetek, szállítók, állami alapok stb. felé, a felajánlott biztosítékok minősége. Az értékelés során kötelezően elvégezzük a mérlegelemzést, és megvizsgáljuk a pénzforgalmi tervet (cash-flow), mely segít felmérni a tényleges likviditást, illetve a vállalat azon képességét, hogy minden időpontban esedékes fizetési kötelezettségeinek eleget tudjon tenni.

A legfontosabb hitelképességi mutatók, melyek megbízható képet mutatnak a vállalkozás gazdasági és pénzügyi helyzetéről, az alábbiak:

a. tőkeellátottsági mutatók

b. likviditási mutatók

c. adósságszolgálati mutatók

d. hatékonysági mutatók

e. a vállalat fejlődési trendje, a forgalom alakulása: növekedés, stagnáló üzletmenet vagy éppenséggel csökkenő eladási számadatok.

Ugyanakkor számos szubjektív tényezőt is figyelembe veszünk, éspedig a vezetés minőségét, tapasztaltságát, a vállalat piaci helyzetét stb.

Összegezve: majd minden esetben a következő lépések szerint zajlik le egy hitelszerződés megkötése s a hitelügylet lebonyolítása:

1. előzetes tárgyalások az ügyfél és a bank között, melyek során az ügyfél körülírja hiteligényét, megjelöli a lehetséges biztosítékokat, és felvázolja a visszafizetéssel kapcsolatos megalapozott elképzeléseit;

2. az írásbeli hitelkérelem megszövegezése, abban az esetben, ha a bankszakember úgy véli, megvannak a hitelnyújtás előfeltételei, és megállapítja, melyik hitelforma a megfelelő az adott esetben;

3. a hitelkérelem megvizsgálása, szakszerű, mélyreható elemzés;

4. hitelelbírálás - visszautasítás vagy jóváhagyás;

5. hitelszerződés megkötése (aláírás);

6. a hitelösszeg rendelkezésre bocsátása, a szerződésben megszabott feltételek szerint;

7. a hitel és az adós pénzügyi helyzetének figyelemmel követése.

Ilyenformán a hitelnyújtó az adóst folytonosan értékeli, minősíti; a hitel visszafizetése pillanatáig megvizsgáljuk, hogyan valósultak meg az adós által felajánlottak, mennyire változtak meg a visszafizetésre vonatkozó körülményei, illetve hogy felmerül-nek-e az eredeti minősítést megváltoztatandó szempontok.

A jelenlegi hitelkérelembíráló módszerek nem különböznek a klasszikus amerikai gyakorlattól, mely az alábbiakban bemutatott öt tényezőt veszi figyelembe (és ezért nevezik ezt 5C-s hiteldöntésnek):

1. Character (jellem) – a menedzsment megítélése a becsületesség, megbízhatóság szempontjából – utal a visszafizetési hajlandóságra;

2. Capacity (visszafizetési képesség) – az adós fizetési kötelezettségeinek határidőben történő kiegyenlítési képessége, a cash-flow áramlásából következtetve;

3. Capital (tőkeellátottság) – a vállalkozás fejlesztéséhez szükséges tőkeerő mérése;

4. Conditions (konjunkturális helyzet, körülmények) – a gazdaságban megnyilvánuló tendenciák és a hitelt igénybe vevő iparág speciális helyzetének megítélése;

5. Collateral (fedezet, jogi biztosítékok megléte, minősége) – a hitel biztosítékául szolgáló vagyon értékesíthetősége, a hitelszerződés megszegése vagy a kinnlevőség rossz követeléssé válása esetén.

Mint említettem, a hitelezés témája különlegesen gazdag, számtalan aspektus, árnyalat létezik, hiszen minden hitelszerződés egy-egy specifikus ügyletet jelent.

Ennek a fejezetnek további taglalására most nem vállalkozom, de felkérem a cégképviselőket, forduljanak bizalommal bankjuk ügyintézőjéhez, hiszen az ő – nagyon is érdekes – feladata az, hogy megvizsgáljon, kiértékeljen minden helyzetet, és minden egyes ügyben választ adjon a kérdésekre, kérésekre.

Rezumatul revistei Forumul Economic în limba română

Probleme bancare în revista "Forumul Economiștilor"

(Scurta prezentare în limba română)

SOMAI JÓZSEF

(Președeintele Asociației economiștilor maghiari din România)

În cadrul obișnuitului articolul întroductiv, în acest număr special al revistei, Somai József, se ocupă de locul ocupat în coloanele revistei de problemele financiare și în cadrul lor, cu precădere, de cele bancare, probleme care de la bun început au fost considerate drept probleme cheie din partea asociației, dovadă multitudinea studiilor de acest gen apărute în revistă, precum și numărul impresionant al diferitelor acțiuni (conferințe, simpozioane, cursuri etc.) organizate pe parcursul anilor. Prezentul număr al revistei este destinat în totalitate expunerilor prezentate la conferința "Modernizarea sistemului bancar al economiilor în dezvoltare", conferință care a avut loc la 31 mai a.c. Asociația noastră dă o deosebită importanță acestor acțiuni deoarece este convinsă că problemele de mare actualitate din acest domeniu, tratate în marea lor majoritate de specialiști de renume din țară și din străinătate trebuie să fie cunoscute nunumai de cei cca. 70-80 care au putut să fie prezenți la conferință, ci de marea masă a economiștilor de pe meleagurile noastre. De fapt în cei cinci ani de apariție, problemele financiare și în cadrul lor, problemele bancare au fost permanent prezente în coloanele revistei noastre. În aceste studii autorii tratează probleme, ca de pildă: Sarcinile și rolul BNR-ului în sistemul bancar român, precum și rolul ei de supraveghere în viața bancară (Nagy Ágnes); Politica monetară a sistemului bancar român (Valentin Lazea); Pretențiile formulate față de sistemul bancar român (Szécsi Kálmán), Privatizarea sistemului bancar din România (Teleki Csetri Kinga). Dar mulți autori în studiile publicate analizează și probleme cu caracter general, ca bunăoară, inflația-dezinflația, politica de echilibru (Kovács Álmos), programul de simulare bancar (Sükösd Attila), cardul bancar ca mijloc nou de plată, precum și dezvoltarea sistemelor de card internațional (Deák Emese și Milotai Anikó), riscul portofoliului (Tóth Attila), moneda Euro în Europa centrală și de est (Sükösd Attila), particularitățile sistemului bancar american (Telegdi Csetri Kinga).

În decursul celor 13 ani, asociația noastră a asigurat unui număr impresionant de economiști, membri ai asociației participarea la nenumărate acțiuni, pregătiri, cursuri în țară și peste hotare pentru a lărgii cunoștințele de specialitate, pentru cunoasterea celor mai actuale probleme ale activității bancare a zilelor noastre. În articol sunt amintite doar câteva: cursul intensiv de pregătire bancară cu o durată de două săptămâni, organizată de catedra de finanțe a Universității de Științe Economice din Budapesta, în colaborare cu Institutul internațional de pregătire bancară S.A. din Budapesta, la care au participat cincizeci de economiști, exclusiv din instituții bancare din țară. Deatunci, an de an, acest Institut internațional de pregătire bancară, dă posibilitate tinerilor economiști care lucrează la diverse bănci din țara noastră, să participe la cursuri intensive de specializare în diverse domenii ale activității bancare.

Importanță deosebită, sub acest aspect, este considerată cea de a opta Conferință pe țară organizată de asociația noastră la 16 septembrie 1999, la Satu Mare, la care au participat în jur de două sute de economiști, tema centrală fiind "Politici monetare", la care în jur de 200 de participanți. Expunerile au fost ținute de specialiști de bază din țară și din străinătate, printre care amintim pe următorii: Valentin Lazea, economist principal la BNR (Politica monetară a BNR-ului), Kovács Álmos, vicepreședinte al Băncii Naționale Ungare (Dezinflația, echilibrul, politica monetară), Radu Mihai, vicepreședintele Consiliului Național de Supraveghere a hârtiilor de valoare (Posibilități de întărire a supravegherii pieții de capital), Lőrincné Istvánffy Hajna, prof. șef de catedră la Univ. de Științe Economice din Budapesta (Spațiul de activitate privind politica de prețuri a țărilor din Europa centrală și de est în perioada de așteptare a aderării lor la Uniunea Europeană). Această conferință pe țară organizată de asociația noastră a constituit un pas important în asigurarea unei colaborări mai strânse între specialiștii din cele două țări vecine.

Importanță similară a avut și conferința "Analiza investițiilor și gestionarea riscului", organizată de Fracțiunea Tinerilor Economiști din cadrul AEMR, la Cluj, în zilele de 2–3 martie 2001. Expunerile a fost ținute de profesori universitari din țară și din Ungaria, precum și de reprezentanți de vază din cele două țări (Dr.Buza László, șeful catedrei Istoria economică de la Univ. de Științe Economice din Budapesta: Forintul de aur și banca din Amsterdam; Horváth Krisztina, vicepreședinta băncii Raiffeisen: Stabilirea prețurilor bazate pe risc la acordarea creditelor, Bokros Lajos, director la Banca Mondială: Dezvoltarea sectorului financiar în Europa centrală și de est, în ultimii zece ani, Neményi József, secretar de stat la Consiliul de concur-ență: "Aplicarea legii concurenței în România în ultimii patru ani", Horváth Zsolt: Posibilități de gestionare a riscului la Bursa de valori din Budapesta". In articol mai sunt amintiții Dr. Odry Ágota, director la Inspecția de stat a circulației monetare, Szabó Árpád director economic la BDR Oradea, Gansperger Gyula președinte-director general la Fondul de stat al privatizării din Ungaria.

Legat de activitatea desfășurată în procesul de pregătire a economiștilor autorul se referă și la conferința organizată de Fracțiunea Tinerilor Economiști, în colaborare cu Colegiul de specialitate de științe economice și juridice "Mikó Imre", din cadrul Institutului de programe de cercetare al Fundației Sapienția la 31 mai a.c., la Cluj cu tema "Modernizarea sistemului bancar în cadrul economiilor în devoltare". Expunerile ținute la această conferință sunt prezentate în continuare în acest număr special al revistei.

Transformarea sistemului bancar din România

SZÉCSI KÁLMÁN

(directorul Băncii "Raiffeisen Bank" filiala județeană Miercurea Ciuc)

În lucrarea sa autorul și-a propus prezentarea transformărilor în sectorul bancar din țara noastră după 1990. Întrucât examinarea sistemului bancar trebuie efectuată legat de piețele care îl determină, deci se impune analiza economiei române, mai binezis a economiei spațiului în ansamblu, autorul în partea întroductivă a studiului prezintă date, care nu privesc dierect sistemul bancar, ci mediul, spațiul în care funcționează. Astfel sunt prezentate principalii indicatori economici privind evoluția GDP-ului, a importului, exportului, a inflației pe perioada 2001–2003, precum și perspectivele perioadei 2004–2005, formulând concluzia că în perioada care urmează condițiile de dezvoltare a sectorului bancar vor fi avantajoase, dacă vom reuși să menținem echilibrul economic. Autorul analizează situația investițiilor străine, subliniind că în ultimii patru ani, nu s-a înregistrat o creștere deosebită a acestora. Drep urmare se poate constata o stagnare în acest domeniu, procentul acestora fiind mult sub cele din țările din spațiu. Legat de acest aspect prezintă date comparative deosebit de valoroase, din care reiese clar rămânerea în urmă a țării noastre. Piața capitalului în țară noastră continuă să fie într-o stare slabă, nu este de mirare că în aceste zile s-a decis unificarea celor două piețe ale hârtiilor de valoare (Bursa de Valori și RASDAQ-ul), ceea ce constituie o încercare pentru menținerea în viață a pieței de capital, întrucât capitalizarea bursei din București este la un nivel deosebit de scăzut, circulația zilnică ne depășind cincisutedemii de dolari. Problema cea mai mare este lipsa aproape completă a emisiunilor directe de capital pe această piață. Acțiunile generalizate ca urmare a privatizării în prezent nu

mai prezintă importanța, în urma achizițiilor au fost retrase de la bursă acțiunile care sunt în inferioritate. Situația bursei este în pericol, ceeace este deosebit de neplăcut întrucât știm că nivelul de dezoltare a bursei poate exercita o influență benefică asupra sectorului bancar. Autorul analizează situația privind rezerva de devize, care după o creștere spectaculoasă, care a asigurat in 2002 o situație calmă, în anul curent se poate constata unele modificări în structura rezervelor. Banca Națională a căutat să diminueze ponderea aurului(16,4% și a devizelor 9,7%) în favoarea hârtiilor de valoare. Menținerea cursului se lovește de dificultăți, ca urmare a întăririi monedei Euro. În timp ce capitalul din exterior, față de așteptări apare într-un ritm mai modest, se poate constata tendința de retragere a capitalului intrat în țară prin firmele multinaționale. Analizând situația datoriilor externe putem observa că rezervele trebuie să facă față și altor așteptări, rezervele având un rol deosebit în privinta serviciilor legate de aceste datorii, cu atât mai mult întrucât datoriile externe sunt în creștere și în anul în curs. În continuare autorul se ocupă de problematica dobânzilor, de schimbările intervenite in ultimul timp în structura capitalului străin, constatând totodată că așteptările creșterii interesului din partea participanților cu greutate pe piața mondială în domeniu bancar întârzie și în continuare. Dovadă și încercările de privatizare a BCR-ului.

Examinând situația sistemului bancar din țară, autorul este de părere că există pe piață un număr relativ mare de participanți, ceea ce atrage creșterea pe piață a riscului. Drept urmare se poate aștepta intensificarea procesului de concentrare. Pornind de la schimbările care au avut loc în sistemul nostru bancar Prezentând schimbările care au avut loc în ultimul timp în sistemul nostru bancar, autorul își exprimă părerea că în următorii doi-trei ani se va prezenta în continuare o dezvoltare. De fapt și guvernul așteaptă intensificarea intrării în țară de noi participanți externi, de data aceasta mai de grabă a băncilor din apus.

Studiile străine de asemenea apreciază că siguranța sistemului nostru bancar este în creștere, fapt ce se datorește mai ales măsurilor hotărâte luate de Banca Națională.

În concluzii după părerea autorului avem toate șansele pentru dezvoltarea pieții bancare din țara noastra, piață care va putea fi tot mai atrăgătoare.

Reorganizarea băncilor în România

MARC CANIZZO

(partener conducător, firma de consultanță finaciară și de investiții particulare cu rază de activitate în Europa centrală și de est "Osprey Capital", cu sediul în București).

În expunerea ținută la conferința din 31 mai a.c. organizată la Cluj-Napoca de Fracțiunea Tinerilor Economiști din cadrul Asociației Economiștilor Maghiari din România, cu tema "Modernizarea sistemului bancar în cadrul economiilor în curs de dezvoltare" sunt prezentate constatările unui specialist străin, care de zece ani lucrează în România.

Reorganizarea a început deja în cursul anului 1990. Ca necesitate obiectivă, sectorul bancar a trebuit "să renască" înainte de începerea procesului de privatizare. S-a putut constata o dezvoltare a băncilor de stat, fiecare dintre ele, având o funcție proprie înainte de apariția băncilor private. De regulă reorganizare a început cu schimbarea denumirii băncii. pentru a putea fi mai bine identificată (de ex. Bancorex), a urmat apoi prezentarea unor dări de seamă anuale speciale, în scopul de a mări atractivitatea. După părerea autorului amestecul destul de accentuat al politicii în deciziile de acordare de credite a frânat sensibil procesul de privatizare (nu numai a băncilor).

Autorul este de părere că reorganizarea nu poate fi definitivată pentru totdeauna, ea este un proces continuu. Reorganizarea este deosebit de actuală după privatizare. Cumpărătorul, care de regulă este un investitor strategic, întroduce un program, prin care încadrează banca cumpărată în sistemul său propriu și în procesele sale proprii. Pentru ilustrarea afirmațiilor sale a dat drept exemplu cazul BRD-ului și al Société Générale. În mod paradoxal, sub unele aspecte, lucrătorii sucursalei deja existente a Société Générale au fost de părere că mai de grabă dânșii trebuie să se acomodeze sitemului BDR, decât invers. Ceeace înseamnă că între cele două sisteme trebuie să existe o reciprocitate.

În cazul tranzacțiilor din sectorul privat, au loc procese similare, întrucât banca cumpărată trebuie să însușească politica bancară a cumpărătorului, valorile organizaorice ale acestuia și în limita posibilităților și cultura ei organizatorică.

Autorul se ocupă larg si cu problema asigurării izvoarelor de finanțare folosite de bănci, care sa desfășurat prin CEC, adică prin colectarea banilor economisiți de polpulație, procedeu folosit frencvent și în prezent. În continuare atinge și problema tendințelor de specializare a băncilor din țara noastră, precum și cu relația dintre creșterea GDP-ului și dezvoltarea sectorului bancar, analizează larg transformările care au loc în sectorul bancar internațional, fenomenul globalizării în sectorul bancar, fenomen pe care trebuie să ia în vedere și băncile noastre, întrucât și ele vor fi expuse acestor influențe ca urmare a aderării țări noastre la UE.

Ocupându-se de problemele actuale ale reorganizării sectorul bancar face o serie de aprecieri deosebit de interesante, chiar critice, de care va trebui să ținem cont, pentru a preveni unele consecințe negative, care ar putea afecta întreaga economie a țării.

Schimbări în sistemul bancar maghiar în ultimii 25 ani

DR. ELEMÉR TERTÁK

(director general al bancii "Dresdner Bank Hungaria")

În expunerea ținută la conferința din 31 mai a.c., organizată la Cluj-Napoca de Fracțiunea Tinerilor Economiști din cadrul Asociației Economiștilor Maghiari din România, cu tema "Modernizarea sistemului bancar în cadrul economiile în curs de dezvoltare" autorul prezintă schimbările care au avut loc, în ultimii 25 ani în sistemul bancar ungar. În partea întroductivă este prezentată un scurt istoric al sistemului bancar maghiar, care după cel de al doilea război mondial, ca în toate țările care au ajuns sub influența Uniunii Sovietice, urmând exemplul sovietic, a fost transformat într-un sistem "monobanc". Întrucât noul sistem nu a putut face față cerințelor economiei, după patruzeci de ani, drept urmare și a exploziei de pe piața mondială a prețurilor pentrolului, au avut loc primele încercări de modificare a sistemului bancar, prin înființarea unei bănci cu capital internațional mixt. Drep urmare în Ungaria au început să apară, în număr tot mai mare, întreprinderi private. În scurt timp au fost înființate o serie de instituții mici pentru finanțarea a acestora. Practic ele au constituit germenii băncilor comerciale înființate ulterior. Cu aceasta a început procesul de modernizare al sistemului bancar în Ungaria. Pentru studierea problemei s-a înființat o comisie, denumită "Comisia cu panglică albastră", din care, pe lângă speci-aliști mult apreciați din țară, printre care unii și în prezent activează în domeniu bancar, au făcut parte și specialiști din străinătate, cu renume mondial. Pe baza unei profunde analize, Comisia a elaborat un proiect-program economic. Autorul tratează pe larg conținutul acestui proiect și prezintă date statistice privind băncile comerciale înființate în perioada 1978–2003. Dintre cele 64 de bănci pe parcurs s-au desființat 12, au fuzionat 14, ca urmare în Ungaria astăzi funcționează 38 de bănci. În special băncile cu capital străin s-au dezvoltat cu brio și au procedat la cumpărarea băncilor indigene. În continuare autorul se ocupă cu consolidarea băncilor, prezintă costul consolidării în procente față de PIB și face o interesantă comparație cu cheltuielile de consolidare din țările europene, precum și din unele țări din alte continente.

Autorul deasemenea se ocupă larg cu privatizarea băncilor. In prezent, dintre cele care nu se ocupă cu sarcini speciale, doar 3 sunt în proprietatea statului (Postbank, Konzumbank, Banca Agrară de Credit și Ipotecă). Dar privatizarea și a acestora va avea loc în curând, încă în cursul acestui an.

Autorul prezintă în continuare aspectele specifice ale structurii actuale a băncilor din Ungaria, caracteristicile investițiilor bancare străine și încheie cu o scurtă evaluare a sistemului bancar al țărilor din centrul și răsăritul Europei, formulând și unele concluzii privind perspectivele lor în viitor.

Relații cu clienții: posibilități, cerințe

SIPOS ÁGNES ANNA

(director la Finansbank, Brașov)

Autorul se ocupă cu problema realizării unui parteneriat corect între bancă și client, problemă deosebit de actuală care trebuie permanent înbunătățită, deoare de aceasta depinde succesul activității oricărei bănci în condițiile economiei de piață. În acest domeniu, putem vorbi de eforturile enorme efectuate permanent de unitățile bancare din țara noastră. Drept rezultat al acestor eforturi se poate afirma că băncile române au ajuns la un nivel calitativ superior. Se poate spune că astăzi și la noi prestațiile băncilor corespund cerințelor de servire calitativă a clienților.

În acest context autorul a vorbit de eforturile băncilor române cu privire la trimiterea salariaților săi la diferite cursuri de perfecționare din țară și din străinătate, s-a referit la legislația română apărută după 1990, Începând cu legea bancară nr.58, modificările ei, lege care cuprinde cerințele de bază ale activității bancare, cu prevederi tot mai severe privind acționarii și conducerea băncilor, reglementează problemele ca lichiditatea și capacitatea de plată a băncilor, mărirea siguranței acestora, înființarea Centralei Riscurilor Bancare, înființarea, drept cu întârziere, a Fondului de Asigurare pentru protejarea depunătorilor, precum și legea nr. 83/1998 care reglementează falimentul băncilor, care a dus la accelerarea proceselor privin falimentarea lor.

Autorul tratează aprofundat cele trei grupe ale prestărilor clasice bancare: obținerea surselor (colectarea și acceptarea depunerilor), plasarea surselor, cu precădere acordarea de credite și acțiunile valutare, și în final desfășurarea concretă a circulației(mișcării) plăților.